

HAVREVIMPEN

DOF- FYN

E.T.

Carl Dänneberg

14. ÅRGANG NR. 2, JUN 2006

Rødryggede Svaler

Rovfuglemøde   Grafiske fugle

Ringmærkningen på Sydlangeland

Spurvehøg og forråd   Lise Hafstrøm

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 650

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen - Tim H. Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56
e-mail: soeren.gjaldbaek@privat.dk

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Røjle Bygade 102, Røjle, 5500 Middelfart, tlf 26 82 07 29
e-mail: mmj@doffyn.dk

Hjemmeside: www.doffyn.dk

Indsendelse af observationer:

Via Hjemmesiden, kun for folk, der er tilmeldt som brugere

e-mail: obs@doffyn.dk

pr. telefon til én fra Administrationsgruppen, DOF-Fyn Web:

Bent Staugård Nielsen	62 62 30 62
Erhardt Ecklon	62 21 99 16
Jacob Sterup Andersen	62 29 26 29 / 25 56 74 17
Michael Mosebo Jensen	26 82 07 29
Hans Rytter	62 27 20 26 / 23 34 86 36

Webmaster:

Hans Rytter, Nyborgvej 88, Trunderup, 5772 Kværndrup, tlf. 62 27 20 26 / 23 34 86 36

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Sdr. Højrupvejen 128 C, Havndrup, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Indhold:

Lise Hafstrøm	3	Ringmærkningen Sydlangeland	25
Side (ca.) 9-ornitologen	10	Fra felten	31
Fuglekursus	12	Rødryggede Svaler	37
Grafiske fugle	14	Jubilæumstur	40
Spurvehøg samler forråd	16	Turrapporter	41
Rovfuglemøde	17	Ture, møder og Små pip	45

Tegninger: Ole Runge.

Fotos: Biofoto/Erik Thomsen, Michael Mosebo Jensen, Bent Staugård, Jacob Sterup, Uffe Hafstrøm.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Foråret kom sent i år, det samme gælder Havrevimpens forårsnummer. Vi skal takke de mange, som har indbetalt 75,00 kr. til bladet via girokortet, der traditionen tro lå i sidste nummer. Skulle man have glemt at benytte det, kan det nås endnu. Alternativt kan man indbetale via netbank.

En af DOF-Fyns aktiviteter er arrangement af ture, fortrinsvis i Fyns Amt, men også enkelte ture uden-ams. Der har siden februar været afholdt syv ture – alle inden for amtets grænser. Tilslutningen har desværre ikke været særlig imponerende, en tur

til Romsø måtte aflyses på grund af manglende tilmelding, og på et par af turene var hovedparten af deltagerne fra Jylland. Nu kan der jo være mange grunde til ikke at tage på fugletur, men skulle der være nogen af bladets læsere, der har forslag til forbedring af turene eller har en mening om årsagen til den ringe opbakning, hører vi gerne om det, så ekskursionsudvalget kan tage eventuel kritik, ros eller ris med i det videre arbejde. Send et brev eller en e-mail til redaktøren herom.

Lise Hafstrøm

Af Søren Gjaldbæk

I anledning af DOF's 100 års jubilæum har vi benyttet os af lejligheden til at få en snak med en af foreningens ældre medlemmer, der i sin tid var med til at oprette DOF Fyn. Tak til Lise for et stort arbejde i foreningen.

Lise Hafstrøm blev født i 1919 og er – som man kan regne ud – en ældre dame. Som det vil fremgå spærrer høj alder ikke nødvendigvis for et aktivt liv – Lise ligger bestemt ikke på den lade side.

Interessen for fuglene stammer fra barndommen på Tåsinge. Faderen var dyre- og fuglemaler og holdt desuden duer og høns. Lise passede hønsene og er stadig ekspert i forskellige høn-

seracer. Skolen i Svendborg nåede man i de dage med hjulfærge. Via faderens mange malerier af fuglene på Tåsinge opstod en stor interesse og viden om disse, og Lise har gennem hele livet fulgt nøje med i fuglelivet omkring hende, hvad enten det var i de nære omgivelser eller på fugleture i Danmark eller udlandet. Lise blev gift med Mogens i 1939 og parret flyttede til Holstebro. Eksilet varede

til 1956, hvor familien – nu med fire børn – flyttede til Odense, hvor Lise har boet siden. En fugleinteresseret nabo fik Lise til at melde sig ind i DOF. På det tidspunkt var kommunikation ikke så enkel en sag, som det er i dag – der var kun "snail-mail", hvis man skulle i kontakt med hinanden – telefon var forbeholdt de få. Eneste regelmæssige kontakt mellem forening og medlemmer var via bladet Feltornitologen, hvor man blandt andet kunne læse om diverse ture til udlandet – hovedsageligt europæiske destinationer. Også de lokale ture blev annonceret i Feltornitologen. Lise og Mogens tog blandt andet med på ture til Lapland, Helgoland og Rumænien. Der deltog 20-30 personer på turene. På Rumæniensturen var arrangeret en afstikker for folk, der ville se Murløber. En hel dags bjergvandring til Ialomitzdalen gav det ønskede resultat. Lise naturligvis med. En anden lang travetur fra Mamaia mod nord langs Sortehavskysten gav udover Vandbøffel – "vi havde fået besked på at holde os på afstand af dem" - braksvaler og Triel. Et besøg i Donaudeltaet var naturligvis også med i programmet. På vejen derop fik de bussen standset, da der kredsede en ørn over en af markerne. "Mens vi stod og kiggede på den, var der en jæger der skød den, den styrtede til jorden; men den var ikke død. Vi samlede den op og tog den med i bussen – den sad ved siden af mig". Og nu skulle den bestemmes – den endelige dom blev – via Lises medbragte

bøger – Lille Skrigeørn. "Vi havde den med tilbage på hotellet, men den havde brækket vingen, så til sidst måtte vi slå den ihjel." Deres lokale guide mente, at den var blevet skudt for at blive spist – "arme leute" – et noget usædvanligt punkt på menukortet, må man sige. Fra Helgolandturen huskes især Dværgværling, der blev fanget i rusen opkaldt efter øen.

På Fyn var det småt med arrangementer. Der var nogle små lokale grupperinger, som arrangerede ture, f.eks. Naturhistorisk Forening med installatør Krogh, isenkræmmer Christiansen og dyrlæge Dalborg-Johansen som primus motorer og Fynske Naturvenner under ledelse af overlæge Groth i Fåborg. Også lærer Jørgen Mortensen fra Ringe havde en lille privat klub, der senere blev til MOF – Midtfyns Ornitologiske Forening. Denne forening eksisterer stadig og arrangerer en del fugleture. Lise savnede imidlertid fynske arrangementer, som alle DOF's medlemmer kunne deltage i og ringede til DOF. "Hvorfor laver I aldrig ture på Fyn?" lød det enkle spørgsmål. Man skal, som det måske er bekendt, være varsom med den slags spørgsmål – de har ofte en vis boomerangeffekt, og den udeblev da heller ikke her: "Hvorfor laver De (sådan sagde man i begyndelsen af 60'erne) ikke en "Fynklub" under hovedforeningen?" og bolden var sendt retur. Man tog opgaven til sig og selveste Finn Salomonsen – DOF's formand på daværende tidspunkt - dukkede op til det

stiftende møde i Lises hjem nær Hunderup Skov. Udover de ovennævnte deltog Bent Hansen fra Langeland. Resultatet blev "Feltudvalget på Fyn", hvis opgaver det blev at arrangere ture – primært på Fyn for de fynske medlemmer – og møder. Lise blev formand og ligeledes lokalredaktør for Feltornitologen, så medlemmerne kunne blive orienteret om feltudvalgets aktiviteter. Møderne blev holdt på Odense Teknikum og hovedforeningen bakkede godt op om aktiviteterne – både Lorenz Ferdinand, Salomonsen, Hans Lind og Preuss kom og holdt foredrag eller viste film. Feltudvalgets arbejde gav gode resultater – Preuss ringede og fortalte, at Fyn var det område i landet, der havde størst medlemsfremskud. "Det var ikke så mærkeligt – alle vores venner meldte sig ind!", men der har nok også været andre. Foreningen var dog på det tidspunkt – midt i 60'erne en forening for "fine folk", akkurat som golf- og bridgeklubber. Der blev holdt en del ture langs Odense Å, hvor man på strækningen fra Dalum Papirfabrik til Sct. Klemens kunne høre massevis af Nattergale og Sivsangere. I dag skal man være glad, hvis man kan finde en Nattergal på samme tur. Turene blev arrangeret på samme måde, som vi gør i dag – samkørsel, dog var taksten mere beskedent – 10 øre pr. kilometer. De yndede mål var de samme, som vi kender i dag: Fyns Hoved, Tryggelev Nor og Sydlangeland, Flyvesandet og de sydfynske søer. I 1967 var Lise sam-

men med Erik Hansen, ingeniør på Dalum Papirfabrik og meget ivrig fuglefotograf, med til at finde Fyns første Skægmejse i Tryggelev Nor. På en tur til Fyns Hoved i 1968 blev det til et lille hit: Mellem de Gule Vipstjerter gik en af racen feldegg, som Lise kendte fra Rumænien – "Den har knaldsort hætte, og så er kaldet også anderledes. Krogh troede ikke på det, men overgav sig til sidst". (*Fund af denne race skal forelægges SU, dengang var opmærksomheden på dette ikke særlig udbredt/red.*). Særlig glad er Lise over en Hærfugl, der kom op

Lise ved Flyvesandet 1966, hvor det som i dag blandt andet var Pirol, der var målet.

af en grøft på Monnet og satte sig lige foran bilen – dengang var bilkørsel tilladt på lokaliteten.

Lise blev inviteret til at sidde i DOF's Hovedbestyrelse - HB - og trådte ind som det første kvindelige medlem. Det var meget topstyret og "svært at få et ord indført med alle de mænd". Lorenz og Frölich havde tilrettelagt tingene på forhånd, så man ikke kom ud for ubehagelige overraskelser. Det var en fin forening, og der var fri cigarer til møderne – "tobakstågerne var så tykke, at jeg var nødt til at ryge cerut for at være der"! Et ungt nyt medlem af HB – Lindhardt – listede sig til at åbne et vindue i et forsøg på at få lidt ilt. Det fik Lorenz Ferdinand til at affyre følgende svada: "Kunne hr. Lindhardt ikke tage jakken af, hvis han synes, at her er for varmt".

På det tidspunkt – slutningen af 60'erne gik det meste af DOF's arbejde på optælling; fredningsarbejdet var i sin spæde vorden og Fugleværnsfonden blev startet (11. oktober 1966). Til støtte for Fugleværnsfonden blev der lavet en serie postkort med fugle – blandt andet med Vibe, Rødhals og Halemejse, som Erik Hansen havde fotograferet. Lise solgte for 500 kr., hvilket dengang var et pænt beløb. Senere bidrog DOF Fyn også med penge til Fugleværnsfonden, der i 1975 købte Tryggelev Nor og Gulstav Mose og i 1980 Salme Nor.

I 60'erne havde Lorenz Ferdinand startet med afholdelse af ungdomslejre i efterårsferien – dem fik han Lise til at overtage. De blev afholdt på Sydlangeland med deltagelse af 10-12 unge fra hele landet. Det første år (1965) havde de lejet sig ind i et lille stråtækt hus nær Magleby. "Der var så mange mus, at jeg var nødt til at sove på fem madrasser. De løb rundt overalt, og ligegyldigt hvor mange vi fangede kom der nye til". De følgende år boede man mere komfortabelt i et par sommerhuse ved Hesselbjerg Strand umiddelbart nord for Tryggelev Nor.

I 1972 lavede DOF en lokalstruktur, så alle amter fik en lokalafdeling og Feltudvalget på Fyn blev til DOF Fyn. Lise blev DOF Fyns første formand. Som en udløber af 68-oprøret kom der en del unge folk til, og de var ikke lige nemme at styre. En af dem arrangerede tur til en skov med start klokken 6.00 uden at spørge godsejeren, på trods af at der var adgangsforbud til klokken 7.00. "Jeg måtte snakke længe med godsejeren"! Efter et par år og efter 15 års aktivt arbejde i DOF-regi trak Lise sig ud af foreningsarbejdet.

Det betød ikke, at arbejdet med at formidle viden om fugle standsede. I 10 år holdt Lise kurser i ornitologi under FOF. Konceptet var enkelt – fugle skal ses og opleves i naturen, så man mødtes på Lises bopæl –

ORNITOLOGI

---

45 kr. 195.00

Her skal vi lære fuglene at kende i deres naturlige omgivelser. Vi besøger strand, sø, mose, skov og gode trækssteder. Kurset er tilrettelagt som ekskursioner.

LISE KRUSENSTJERNA-HAFSTRØM

184 Mandag den 10. september kl. 8.15

185 Tirsdag den 4. september kl. 8.15

186 Torsdag den 6. september kl. 8.15

Startsted for ekskursionerne opgives ved henvendelse på F.O.F.'s kontor telt. 11 68 45 efter 20. aug.

Fra FOF's sæsonprogram 1979.

"man lærer da bedst ved at se fuglene i deres naturlige omgivelser". Herefter drog man til en egnet lokalitet, afhængig af årstiden. Skulle regnvejre forbyde udendørs aktivitet drog man til Odense Teknikum og holdt teori.

Kurserne var velbesøgte, og i dag er der tegn på, at det er et marked, der kan genopdyrkes. De fuglekurser, som udbydes i forskelligt regi, trækker pænt.

Som turløder kan man komme ud for mange oplevelser. Et år skulle Lise lede en tur til en skov på Vestfyn. Da de dukkede op, var skoven lukket for adgang. Nu havde Lise fået tilladelse og kendte også skytten. Lorenz Ferdinand havde bedt hende overrække skytten et sølvbæger fra DOF som tak for, at han havde passet på et glentepar, der holdt til i skoven. "Da jeg kom ind til ham, var hele stuen fyldt med udstoppede rovfugle, så han skulle vel have en belønning for ikke også at have skudt glenten – jeg brød mig ikke om det." Under alle omstændigheder blev skytten kontak-

tet, der fastholdt, at skoven skulle være lukket og i øvrigt ville han lægge forgiftet kød ud, så Ravnene ikke begyndte at yngle! Turen måtte fortsætte et andet sted.

En af Lises fuglevenner er Frank Wille, som mange kender fra hans arbejde med at få beskyttet de grønlandske Havørne. Frank var også med i Odense Ringmærkestation – se Havrevimpen nr. 4 1999. Starten på venskabet var måske ikke det bedste – en af Lises sønner var i Hunderup Skov for – lige som Frank – at kigge på fugle. Frank misforstod situationen og troede, at sønnen ville genere eller skade en fugl og bød resolut på en gang tæsk. Sagen blev dog klaret, og siden har Lise og Frank været på mange ture sammen. Mange af disse gik til Brændegård Sø – på cykel naturligvis. Det var før, at Skarverne indtog søen, og før Havørnen yngede på Fyn. Man så dog jævnligt unge ørne ved søen – såvel Kongeørn som Havørn. Ligeledes kunne man se Ravn, der ikke var så almindelig tidligere. Frank har åbenbart specielle

overtalelsesevner, for da han mente, at Lise trængte til at se Skovhornugler på nært hold, lokkede han den på det tidspunkt over 60 år gamle kone til at klatre højt op i et træ og afvente, at en lille flok ugler ville komme til rast – hvilket de gjorde. "Hvis man sidder helt stille, kommer de helt hen til én".

I 1999 – 81 år gammel besøgte Lise Frank Wille og familie i Grønland – det blev en tur på tre uger. Fra haven kunne man se Grønlandsk Jagtfalk. En af turens højdepunkter var en udflugt til et af Franks fotoskjul ved Discobugten, hvorfra man kunne følge et Havørnepar. Lise blev parkeret i skjulet, mens Frank med kone og tre børn sov på båden. Eneste kontakt var en walkie-talkie. Her sad Lise så i en sovepose – "det var hundekoldt" -11 timer og fulgte parret og dets to unger. Skjulet er ikke ret stort – godt 1 m² og ikke videre komfortabelt. Jeg spurgte, om hun ikke blev træt af at sidde der så længe. "Jo da, men familien sov, så dem ville jeg ikke forstyrre – og så var det jo et fantastisk syn". Næste dag skulle Frank ud til et andet fotoskjul. Franks kone Elisabeth sejlede ham derud i en lille gummibåd. Uheldigvis blev det tæt tåge, man kunne ikke se mere end 10 meter. Der var ikke andet at gøre end at afvente, at tågen lettede – det gjorde den efter et par timer. "Hvad skulle jeg have gjort, hvis der var sket noget. Der sad jeg mutters alene med tre børn, og jeg vidste ikke noget som helst, om hvordan man skulle betjene båden", funderede Lise. Da tågen lettede, kunne

hun glæde sig dels over Elisabeths tilbagekomst, dels over ynglende Sortgrå Ryler og Grønlandske Stenpikkere. Stedet bød på også på en flok på omkring 50 Strømænder og mange Pukkelhvaler.

Vi fik en snak, om hvordan fuglelivet har ændret sig gennem de seneste 50 år, og der var mange ting at fremdrage. Katastrofal tilbagegang for uglerne – ingen Kirkeugler og praktisk taget ingen Slørugler. "Tidligere var der en del par ved Odense Fjord, blandt andet på Vigelsø og Tornø. Tornø var også et fantastisk godt sted til Mosehornugle om vinteren, hvor jeg en vinter havde 16 fugle siddende på diget." Der er også en del småfugle, der har lidt en krank skæbne. Broget Fluesnapper er praktisk taget forsvundet som ynglefugl, og Sangdrossel – "har du set nogen i kvarteret i år? Tidligere var de i næsten alle haver." Også Skovsangeren fik en bemærkning – den ynglede med mange par i Hunderup Skov, og Skibhuskoven var et særlig godt sted til den – det er den vist ikke mere. "Og hvad med Skovpiber – den hørte man synge overalt – kender du nogen ynglepar?" Grønspejten var almindelig i Hunderup Skov og sås ofte i kvarterets haver. "Men Huskade og kat går det godt – det er længe siden, at jeg har set en levende Solsorteunge."

Lise tager stadig på fugleture, men "når man når min alder, er der ikke så mange tilbage at følges med". Sydlangeland får gerne et par besøg –

sidste år fandt Lise en Rødhovedet And i Tryggelev Nor – og Brændegård Sø er stadig et af de foretrukne mål. Uden for Fyn er Læsø, hvor familien har haft sommerhus i fyrré år, det mest besøgte. Éndagsture ud af amtet går ofte til Vadehavet, her er det i sær Schlütziel 20 km syd for grænsen, der trækker. Det er i øvrigt en lokalitet, der varmt kan anbefales.

Skulle man få indtryk af en aktiv og energisk pensionist, har man ikke taget fejl. Lise og jeg skiltes, først skulle hun lige have lidt tips om, hvad der var på Sydlangeland, der var mål for næste dags udflugt. "Jeg har altid været heldig med at se og høre godt, så længe det varer ved er der nok at tage sig til."

Lise Hafstrøm i sin stue, juni 2006. Foto: Uffe Hafstrøm.

Side (ca.) 9-ornitologen

Af Søren Gjaldbæk

Læsere af DOF-Fyns hjemmeside vil sikkert have bemærket initialerne ELM, der er en af de flittigere observatører. Vi ser, hvad der gemmer sig bag initialerne.

Ella Mikkelsen (ELM) er en 61 år gammel efterløner med en fortid som indkøbsassistent, gift med Jørgen – som ofte er med i felten – sammen har de tre børn, der nu står på egne ben. Ella kom sent i gang med fuglekiggeriet, familie og arbejde tager meget tid. Hun har altid været naturinteresset, "Fugle i farver" og kik-kert var faste følgesvende, når familien var rundt i landskabet. I 1995 var der ørnetur ved Bankel Sø nær Haderslev, det første sted, hvor Havørnen begyndte at yngle efter mange års fravær fra den danske fauna. Det satte for alvor gang i fuglekiggeriet. Som begynder kan det være svært at finde ud af, hvor man skal tage hen for at se på fugle. Her var Havrevimpen og fra 1997 DOF Fyns hjemmeside gode inspirationskilder, og når man har vist sig i felten nogle gange falder man hurtigt i snak med mere erfarne folk, der kan give gode råd. Ella begyndte at tage med på DOF Fyns ture – for det meste kun dem til fynske lokaliteter – og blev efterhånden introduceret til de fynske hot spots.

Yndlingslokaliteten er uden diskussion Dovnsklint, Keldsnor og Gulstav, især træobservationer er i høj kurs – "bare at stå og se, hvad der

kommer forbi. Der sker altid noget spændende". Hektisk jagt efter fugle er ikke Ellas kop te, det er de rolige oplevelser – enten en tur rundt om Gulstav Mose, en tur i Keldsnor eller fire-fem timer på klinten, hvor man nyder, hvad der sker, som tæller. Hvis tiden ikke rækker til turen fra bopælen i Odense til Sydlangeland er det ofte Brændegård Sø, der besøges. Der er der altid noget at se på eller nogle at få en snak med. Særlig fint er det, når Havørnen kommer forbi. De senere år har Ella været med i Odense Fjord Gruppens Caretaker projekt og talt fuglene i Bregnør Bugt og på Vestermeden. Den megen flid blev for nylig belønnet med en Sort Glente, der trak syd på, netop ved Vestermeden.

Ella har ingen yndlingsarter, dog er rovfuglene noget specielt, især er Lærkefalken imponerende – "især når jeg selv kan kende den".

Mange begyndere synes, at det er svært at kende forskel på fuglene og særlig svært at få styr på sang og trækkald. Ella har haft meget glæde af at deltage i DOF Fyns fuglestemmekurser – både ved Gunnar Knudsen og Flemming Byskov – og også Tim Hesselballe Hansens fuglekursus,

Ella i felten. Foto: Svingerød.

som det fremgår af en artikel i nærværende blad. Mere erfarne feltbisser, som man efterhånden lærer at kende, lærer også villigt fra sig – "Det er ikke svært at komme i kontakt med dem, og de fortæller gerne om de forskellige kendetegn. Hvis man vil, kan man let komme i gang". Også deltagelse i DOF Fyns ture giver én mange tip, som det tager lang tid at opdage på egen hånd.

Ellas artsliste er ikke så imponerende sammenlignet med så mange andres – 243 DK-arter er det blevet til – men som det måske fremgår af ovenstående er hovedparten scoret på Fyn. Endvidere er de fleste fugle, som Ella enten selv har fundet, eller fugle, der er dukket op, mens hun tilfældigvis var på stedet – Ella starter sjældent bilen for at se en bestemt fugl, der er meldt et bestemt sted – "det giver mig ikke nogen glæde". Dette sagt som afslutning på en beretning om en køretur til Fredmosen på Syd-

langeland i 2000, hvor der var en større flok Blædere – omkring 25 - på besøg. "Vi nåede lige at se røgen af dem, da de fløj".

En enkelt fugletur uden for kongeriget er det blevet til. Ella og Jørgen var på Island et par somre siden. Her så de Islom, Islandsk Hvinand og Strømand på yngleplads. Og i en sø lå der 520 Odinshøns!! Jeg interviewede Ella en halv time efter, at hun havde "kørt på" én (!) Odinshane i Firtalsstranden, så hun kan lokkes på twitchtur!!

Sidste år brugte Ella en del tid som deltidsobservatør på KNF (Keldsno Fuglestation), der er gratis overnatning på stationen for observatører, der skriver deres observationer ind i stationens obs-bog. "Nu har jeg jo tid til det". Sidste år var Ella heldig at finde en Sort Stork, "den kom flyvende lige rundt om skoven". Vi håber på – og regner med – også at se Ella på morgenobsen på klinten til efteråret.

Fuglekursus

Af Ella Mikkelsen

Ella har sammen med 25 andre fulgt et kursus under folkeuniversitetet om de danske fugle ledet af Tim Hesselballe Hansen.

Som den "glade amatør", meldte jeg mig til Tims kursus på Folkeuniversitetet. Jeg har godt nok kikket på fugle nogle år, men det kunne være rart at

få en god opbygning og system i "måden" at kikke på fugle på.

Og jeg skal sige, jeg blev ikke skuffet.

Vi havde 4 tirsdage fra 19.00 - 21.00, og dertil 2 dagture til henholdsvis til Fyns Hoved og Enebærodde samt en aften ved Bispeengen.

En god gennemgang med billeder og fortælling om, hvor, hvornår, hvorfor og hvor mange, der er mulighed for at se på træk og som ynglende i DK af rovfugle, f.eks. Musvåge 6000 par, Tårnfalk 2500 par, Spurvehøg 3500 par og Rørhøg 660 par ynglende og gennemgang af kendetegn, var første aften's program..

Weekenden efter tog vi til Fyns Hoved hvor vi afprøvede vores kunnen på rovfuglene: Så snart Tim havde nævnt, at nu kunne der godt snart komme den eller den fugl, ja så et øjeblik efter, dukkede den op, som kanin af en tryllekunstners hat, så vi så både Havørn, Duehøg, Blå Kærhøg, Musvåge, Rød Glente, Spurvehøg, Rørhøg og en del småfugle i sommerhusområdet.

Anden aften var gennemgang af ænder, gæs og svaner med gode bemærkninger om fuglene i forskellige positioner og specielt deres benfarve. For eksempel: polsk svane har grå ben, og husk knopsvanen har spids hale.

Tredje aften: Havens fugle, spurvefugle med billede og lyd, levesteder og de små kendetegn krydret med historier fra forskerverdenens forsøg med fugle og deres trækruter.

Sidste aften var sangfuglenes aften. Fuglene blev inddelt i 5 grupper og med billede og lyd til hver enkelt fugl, så det blev overskueligt. De små kendetegn blev opridset og også her delte Tim sin viden omkring forsøg med fuglesang og lydets retning gennem luften.

Vi aftale, at vi næste aften ville tage til Bispeengen. Vi fik her bl.a. både set og hørt Rørspurv, Rørsanger og Sivsanger - vandrikse og lille lappe-dykker var helt ustyrlige med deres "sang". Mod syd svævede 4 Rørhøge smukt over engen. Mod nord havde 80 digesvaler travlt med fourageringen. Viber, ænder og lille præstekrave blev også studeret nøje, så vi fik alle brugt vores viden.

Sidste tur og kursets afslutning var turen til Enebærodde (bedst ved østenvind) hvor vi mødtes kl. 06.00. Det blev en smuk solrig dag, og vi tog også et smut til Fjordmarken og Firtalsstrand. Herlig oplevelse med bl.a. Skovsanger, Gøg, Gærdesanger, Munk, Dværgfalk, Lærkefalk, Temmincksryle, Rørhøge og Lille Præstekrave.

Sandelig hørte og så vi også 2 Silkehaler højt til vejrs med sølvklingende klokketoner. Intet går Tims øre forbi.

En dejlig afslutning på et godt og for mig lærerigt kursus.

Tak for denne gang.

Grafiske fugle

Af Søren Gjaldbæk

Opmærksomme læsere har måske bemærket, at forsidevimpelen har ændret karakter. I mange år har forsiden været prydet af en Hvid Vipstjert, hver årgang med sin egn fugl. Fuglene er tegnet af Ole Runge, der ved siden af sit arbejde som naturvejleder også arbejdede som kunstner med fugle og naturtegninger som hovedopgave. I år er tegningen erstattet af et tryk, og da vi afhentede årets forsidefugl spurgte Ole, om vi var interesserede i nogle flere tryk, for så ville han da gerne lave nogle. Det ville vi naturligvis gerne. De fleste af fuglene er træsnit. Fremgangsmåden er – principielt – enkel. Man tager et stykke træ – helst et med stor tæthed, f.eks. buksbom, kirsebær eller pære og polerer det op med sandpapir til det er helt plant. Det bedste resultat får man med endetræ, til gengæld er det svært at disse store, så skal man lave store tryk må man bruge sidetræ. Forskellen er, at årene går på langs i sidetræet, mens de kommer vinkelret på fladen i endetræet. Når man har forarbejdet træet tegner man motivet direkte på træet, hvorefter man skærer det væk, der på det færdige tryk skal være hvidt. Når man er færdig med at skære, og det kan tage rigtig lang tid

– på nogle af Ole Runges træsnit har der været brugt op mod 100 timers "skæretid" – valser man træet med tryksværte, lægger et stykke rispapir ovenpå og gnider forsigtigt med en ske, indtil motivet er overført til papiret. Man kan også bruge en maskine. Processen bytter om på højre og venstre, så man skal huske at spejlvende motivet, hvis man arbejder med et motiv, der skal kunne genkendes, f.eks. et hus eller et bestemt landskab.

Alle Ole Runges arbejder er lavet ud fra et konkret forlæg, de fleste er fugle, der er set enten i nærheden af hjemmet på Nordfyn eller fra rejser.

Hvorfor vælger man at lave et træsnit frem for en tegning? Primært for at arbejde med et rent sort/hvidt udtryk og se hvor langt man kan komme med det. Arbejdsprocessen tvinger også én til at gennemkomponere værket på forhånd på en helt anden måde. Når man arbejder med en tegning har man viskelæderet, hvis man skulle komme på andre tanker undervejs – har man først snittet i træet, så fanger bordet.

Vi håber, at læserne vil glæde sig over smagsprøverne fra Ole Runges store produktion, som vi vil bringe i dette samt kommende numre.

En af de mange Mosehornugler ved Fogense Enge vinteren 2005-2006

Denne Søkonge holdt til ved Bogense Havn i januar og februar 2006.

Spurvehøg samler forråd

Af Henrik Mørup-Petersen

Det er kendt, at nogle fugle samler forråd og kan finde det igen. Hvis rovfugle fanger mere bytte end ungerne kan spise, ses det ofte ligge på redekanten, så ungerne kan tage for sig, når sulten melder sig. At spurvehøgen også kan samle forråd til eget brug og kan finde et igen viser denne episode.

En kold dag i begyndelsen af marts skulle jeg indhente noget af det forsømte i haven og klippe eftersommerens skud af bøgehækken, der stod og strittede med lange skud. I et hjørne ved hækken lå et helt friskt pluk af en Solsort han. Den hvide streg af et ekskrement afslørede Spurvehøgen som synderen.

Kort tid efter fandt jeg en nyligt plukket Solsort, men denne gang en hun, som lå oven på en pænt klippet bøgehæk, der går ind i haven som et 2 m højt læhegn. Jeg tænkte, at jeg måske havde overrasket Spurvehøgen, da jeg gik om i haven, så den havde tabt dagens 2. bytte i flugten. Da Solsorten ikke skulle ligge og rådne oven på hækken, lagde jeg den på græsset, så ræven kunne fjerne den. Kadaveret dog blev dækket af 5 cm sne om aftenen.

Næste morgen så jeg fra vinduet en Spurvehøg hoppe søgende rundt i

sneen oven på hækken. Da den havde rystet sneen af grenene på toppen af hækken uden at finde noget, begyndte høgen systematisk at søge inde i hækken højt og lavt, men mest under det sted, hvor solsorten havde ligget. Lidt efter begyndte den at søge i sneen på jorden ved siden af hækken. Det var en gammel han, som var et smukt syn i sneen, så jeg ville hente fotoapparatet. Det var dog for meget for høgen, som fløj op på hækken igen før den roligt fløj bort.

Jeg var naturligvis klar over, at jeg havde berøvet fuglens den bytte, som den ellers havde placeret et sted, hvor katte og ræve ikke kunne nå det, da de ikke kan klatre i hækken. Jeg fandt solsorten i sneen og lagde den på plads på hækken, men to dage efter lå den der stadig.

Det overraskende ved denne oplevelse var, at Spurvehøgen var så bevidst om, hvor og hvordan den skulle søge det bytte, som den havde lagt oven på hækken dagen før. Havde jeg ikke skræmt Spurvehøgen væk, havde den nok fundet sit bytte i sneen. Desuden var Spurvehøgen også bevidst om, at dens forråd var væk, for hvis den var kommet forbi stedet igen senere på dagen, ville den have fundet sit bytte.

Rovfuglemøde

Af Søren Gjaldbæk

Den 2. marts var der møde i DOF-Fyns lokale på Risingskolen, hvilket havde lokket knap 30 fuglekiggere bort fra hjemmets arne. Vi sad tæt, men i godt selskab: Finn Eriksen fortalte om sit mere end 30 år lange arbejde med at følge rovfuglene i Fyns Amt. Finn har interesseret sig for rovfugle siden drengeårene, og har siden da arbejdet systematisk med at registrere ynglepar, bestandsudvikling og ungeproduktion, i perioder som medlem af DOF's rovfuglegruppe, i andre perioder på egen hånd. Også studiet af faktorer, som har indflydelse på ynglesuccesen, har haft stor opmærksomhed.

Tidligere var rovfuglene mere fåtallige end i dag, visse arter endda sjældne. Årsagen til dette var en meget målrettet krig mod dem, man anså dem for at være skadedyr til gene for vildtet, især Fasaner og Agerhøns. Der gik sågar historier om børn, der var blevet taget af ørne direkte fra barnevognen. Bekæmpelsen tog fart i slutningen af 1800-tallet, og, som det ofte er tilfældet, når mennesket lægger sig i selen, var resultatet imponerende – det lykkedes at fjerne en del arter fra Danmarks fugleliste, mens andre arter blev fåtallige eller direkte udryddelsestruede. Senere kom påvirkninger fra miljøgifte – DDT reducerede f.eks. den finske bestand af Vandrefalk fra ca. 1000 par til nogle

ganske få. I 1967 blev rovfuglene fredede i Danmark, senere blev brugen af insekt- og plantegifte underlagt mere restriktive regler – DDT blev forbudt – og rovfuglene responderede positivt. Bestandene steg, og i dag er der faktisk mange rovfugle i vores landskab. Arter, der var fordrevet, er genindvandret – f.eks. Havørn og Rød Glente. På Fyn yngler 1400 par rovfugle, fordelt på 9 arter – dog er en af disse ikke fast ynglefugl, det drejer sig om Lærkefalken. Regner man om til areal giver det, at der i hver eneste cirkel med radius 1600 m i gennemsnit er fem ynglepar.

På et par timer gennemgik Finn de arter, der yngler på Fyn og kom i den forbindelse også ind på, hvordan man registrerer rovfugle og på deres fordeling i landskabet. På trods af, at der ofte er tale om store fugle, lever mange af dem skjult, og antallet af ynglepar kan være svært at få styr på, rederne er ofte skjult i tætte trækroner. Vi giver et kalejdoskopisk tilbageblik over nogle af aftenens mange punkter.

Musvåge

Amtets almindeligste rovfugl med 600 par – en stigning på 100 par i forhold til 1987. Ses i marts-april i territorieflugt over yngleområdet, mest for at holde konkurrenter væk.

Yngler mest i gammel løvskov, men kan presses ud i hegn og småmoser, når de gode ynglepladser er besat. Den bruger gerne reder af Duehøg eller Ravn, som den bygger videre på. Reden "pyntes" med grønne kviste. Musvågen er ikke videre aggressiv over for artsfæller, et enkelt sted har Finn set en rede med 180 m og 320 m til de to næste. Den gennemsnitlige ungeproduktion på Fyn er 2.0 pr. par, i Jylland er tallet 1.6-1.8. Ynglesuccesen svinger lidt, i oldenår er der succes for 76.4% af parrene mod 68.3 i de øvrige år.

Hvepsevåge

En art, som man let overser. Den kredser ikke over redestedet, og den ankommer først til ynglepladsen midt i maj, hvor træerne er sprunget ud. I de første par dage efter ankomsten kan man være heldig at se den i territorieflugt, hvor den kredser højt, dykker skråt og stiger og mens den basker med vingerne over ryggen med flyveskrig. Denne displayflugt behøver ikke at være over reden. Den pynter ikke sin rede, som Musvågen gør, så reden fremstår brun og visnen. I tørre somre med mange hvepse og

Lys Musvåge ved Brændegård Sø. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

bier er der ynglesucces for 66% af parrene, i våde somre falder den til 45.3%. Hvis der ikke er hvepse nok tager Hvepsevågen padder og fugleunger. Gennem hele yngletiden lever Hvepsevågen diskret, de 100 par, der yngler i amtet er der vist ikke mange, der ser.

Hvepsevåge. Den mørke kant på vingebackanten viser, at det er en gammel fugl, de skarpt afsatte mørke fingerspidser og den store afstand mellem vingebackant og første mørke bånd på vingen at det er en han. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Spurvehøg

Der yngler i gennemsnit 300 par i amtet, bestanden falder dog noget efter hårde vintre. Da arten får 4-5 unger retter bestanden sig hurtigt. Arten yngler mest i 30-40 år gammel Rødgran, men den er ved at etablere sig som byfugl, mest i Københavnsområdet, men også på Fyn, hvor de drager nytte af den større tæthed af småfugle i villakvartererne. Spurvehøgen er ret aggressiv ved reden, hvor den kan lave skræmmeflyvning, når man kommer for tæt på. Blandt flere eksempler kan nævnes, at joggere er blevet angrebet af Spurvehøg på åstien ved Dyrup, enkelte måtte frekventere skadestuen for at få behandlet rifter!

Spurvehøg. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Duehøg

En art, der er vanskelig at registrere, men billedet er ens over hele landet: En tilbagegang på omkring 45% gennem de seneste 5 år. Årsagen til dette er ikke ganske klar, men skyldes formodentlig, at skytter i forbindelse med udsætning af Fasaner er mere aktive end godt er. En del Duehøge går til i både krage- og rævefælder, som det ikke er ulovligt at sætte op. Duehøgen bygger meget store reder, der er eksempel på, at en Kongeørn har overtaget reden fra en Duehøg. Hunnen opholder sig ved reden fra februar til Set. Hans, man kan ved at se på de fældede fjer afgøre, at der på visse steder kommer nye hunner til år efter år. Duehøgen yngler først, når den er 2-3 år gammel, i krisetid ind-

drages unge hunner, men deres ynglesucces er ikke stor.

Tårnfalk

Denne elegante rovfugl, som mange ser, når den hænger og muser – i de senere år ofte langs motorvejen – yngler almindeligt i amtet med ca. 250 par. Den holder til i åbent land, 44.9% af bestanden holder til i bevoksninger på under 5 ha. Den yngler gerne i kasser, og opsætning af sådanne har hjulpet bestanden på gled i en del områder, hvor egnede ynglesteder er svære at finde. I områder med redekasser får Tårnfalken op til 4-5 unger pr. kuld. I perioder med fødevareoverskud kan Tårnfalken deponere føde til trange tider.

Tårnfalk. Brændegård Sø. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Rørhøgepar. Hannen afleverer bytte til hunnen. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Rørhøg

Med under en snes par i midten af halvfjerdserne har Rørhøgen haft en betydelig fremgang til godt hundrede par i 1984. Herefter har bestanden været stabil, sidste systematiske optælling i Fyns Amt var i 2004, hvor det blev til 112 par (se Havrevimpnen nr. 2 2005). Oprindeligt var Rørhøgen, som navnet antyder knyttet til rørskov, i dag ses den ofte fouragerende over kornmarker. Man ser ofte bigami. I en mose i nærheden af Tommerup har Finn ofte "1.5" par: En gammel han, der starter med en hun, og når parret er godt i gang, tager hannen fat på endnu en hun, rederne er dog placeret med god afstand (som det også kendes fra bigami hos homo sapiens). Hunnerne må selvsagt

deltage mere aktivt i yngelpleje og jagt end det ellers er tilfældet. Et enkelt år døde den ene hun efter klækningen, så passede hannen og den tilbageværende hun hvert sit kuld.

Rød Glente

Denne elegante rovfugl genindvandrede som dansk ynglefugl i 70'erne med Østjylland som kerneområde. Det første sikre fynske ynglefund (efter genindvandringen) er fra 1986 i en skov nær Tommerup – det var Finns yngste søn, Esben Eriksen, der fandt fuglen og efter noget besvær fik overbevist sin vantro far. Parret kom ikke igen og man skulle frem til 1990 før et par igen var på spil i nærheden af Arreskov Sø, dog uden succes. De sidste par år har vi haft to par og i år

er der kommet endnu to til. Det kniber dog for arten at bide sig fast som ynglefugl. Bestanden i DK vurderes til 34 par, der burde være plads til mange flere, idet der er mange steder, hvor landskabet passer til glentens krav: åbent land med småskove. Arten er meget sårbar overfor giftudlægning, der findes en del forgiftede

glenter og mange i forhold til artens ringe forekomst. Man kan håbe, at forbuddet mod at besidde giften Parthion vil trække i positiv retning. Rød Glente tåler ikke forstyrrelser på ynglepladsen. I perioden marts til september skal man ikke nærme sig reden – så forlader parret reden og kommer ikke tilbage.

Rød Glente. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Havørn

En af de mest omtalte succeser på rovfuglefronten i nyere tid. Midt i 90'erne genindvandrede Havørnen som dansk ynglefugl. Det er bestanden fra Schlesvig Holsten, der er ekspanderet nordover. Der havde ganske vist enkelte år været par, som forsøgte sig, men siden 1995 har der hvert år ynglet Havørn i Danmark, i år 14 par. Som det sikkert vil være læserne bekendt har vi i Fyns Amt et par, der har ynglet med hvert år siden 1998 – flere år med to flyvefærdige unger og kun i år 2000 uden held. Der kendes kun to eksempler fra DK på 3 unger i et kuld og med i alt 13 unger er "vores par" på bronzepladsen med hensyn til antal unger. Det oprindelige

par startede i 1997 i en ravnerede, der blev passende udbygget. Der kom ingen unger ud af forholdet og hunnen blev skiftet ud med en "yngre model". Det gav øjeblikkeligt resultat med 2 unger på vingerne. Færdes man i det sydfynske søområde kan man året rundt være heldig at støde på Havørn. Fra slutningen af august og en god måned frem plejer forældrefuglene og ungerne at holde til ved Brændegård Sø, hvor man fra gården kan se dem sidde i træerne og af og til jage Skarver. I 2004 var der yderligere et par i amtet, hvor ungen desværre gik til – der var ikke tegn på andet end naturlige årsager. Unge forældrefugle har normalt ikke så stor ynglesucces som de mere erfarne.

Årstal	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal unger	2	1	0	2	2	2	1	2	1

Havørn ved Brændegård Sø. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Lærkefalk

En af landets sjældne ynglefugle, i 2005 registrerede man 15 par, heraf et fra Langeland. Arten er diskret på ynglepladsen og skal registreres ved ankomsten i maj – her kan man høre dem skribe ved redepladsen. Der er mange eksempler på at Lærkefalken forsøger sig og opgiver igen, blandt andet har der de seneste år været set fugle forår og ind i sommeren på Sydlangeland. Den har tidligere ynglet ved Fredmosen og i 80'erne ved Hasmark Mose. Der har dog altid været tale om isolerede tilfælde.

Lærkefalk med den karakteristiske flugtprofil. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Aftenen sluttede med en runde spørgsmål og diskussion. Der kom

mange ting op, f. eks. Fugleinfluenzaens mulige fare for vores ådselædende rovfugle – især Rød Glente og Havørn. Finn kunne ikke sige andet end, at man må vente og se. Samme svar fik man om bud på fremtiden – ”man bliver altid overrasket”. Det der blev spurgt om, var bud på udviklingen i bestandene og eventuelt nye ynglearter, nogle går jo og drømmer om at få et par af Fiskeørn eller Vandrefalk. Dog mente Finn, at vores bestande af Musvåge og Tårnfalk er mættet, i det tællingerne over flere år viser sig uforandrede. Naturligvis blev falkoneraktivitet også vendt. Udover de etiske spørgsmål, der kan være i forbindelse med den slags virksomhed, er der problemet med, hvordan falkonererne får deres fugle – kan man være sikker på, at de alle er fremavlet i fangenskab eller slipper der en vild fugl med af og til. Størst fare er dog, at undslupne fugle hybridiserer med de vilde, så man værst tænkeligt til sidst ikke vil kunne finde en ren Vandrefalk eller Jagtfalk.

Skulle nogle få lyst til at registrere rovfuglebestandene, skal man være opmærksom på, at det kræver tilladelse fra skovdistrikterne, da færdsel uden for stier kun er tilladt efter aftale.

Tak til Finn for en interessant og flot foredragsaften.

Ringmærkningen på Sydlangeland efteråret 2006

Af Ole Tønder og Jacob Sterup

Ringmærkningen på Sydlangeland i efteråret 2005 var, som i de seneste år, koncentreret omkring krattene og rørskovene ved den vestlige side af Keldsnor. Størsteparten af nettene var placeret i rørskov og mellem pilebuske, mens enkelte stod i krat af slåen, tjørn og brombær. Som regel var der 12-15 net i brug dagligt, afhængigt af vejforholdene. Nettene var typisk åbne i 4-5 timer, længere på dage, hvor der blev ved med at være fugle i området.

Der blev i år ringmærket i perioden 27/7-30/10. Det blev til i alt 54 mærkningsdage i perioden (hhv. 57 og 66 i 2003 og 2004) fordelt med 3 i juli, 11 i august, 21 i september og 19 i oktober. Dækningen var altså relativt dårlig i starten af efteråret, men bedre end normalt i september og oktober. Dagsgennemsnittet blev på 54 fugle. Dette er væsentligt bedre end gennemsnittet for de seneste 3-4 år, hvor det har ligget under 40 fugle dagligt. Den væsentligste grund til forbedringen var nok, at meget af pilekrattet blev beskåret kraftigt i starten af 2005. Meget af krattet var efterhånden blevet for højt til, at man effektivt kunne fange småfugle med de 2-2½ m høje spejlnet, vi bruger. Dertil kommer, at der i år var usædvanligt mange Fuglekonger, hvilket har hjulpet på fangstcifrene mange af dagene i oktober.

Efterårets bedste fangstdag var 23/10, hvor der var et kraftigt influx af Fuglekonger om morgenen. Mellem kl. 8 og 9 blev der mærket over 200 fugle, og i alt gav dagen 297 mærkninger, heraf 244 Fuglekonger. I alt var der 6 dage med over 100 fugle i løbet af efteråret. De øvrige var:

15/10 170 (Rødhals 66, Fuglekonge 53)

14/8 162 (Løvsanger 29, Gulbug 28)

4/9 151 (Rødhals 29, Løvsanger 23)

21/8 129 (Rørsanger 20, Gulbug 18)

14/10 124 (G.smutte 41, Fuglekonge 26)

Årets total blev på 2928 fugle, hvilket er fuglestationens tredjehøjeste årstotal. Totalerne for de enkelte arter bærer præg af, at størsteparten af mærkningsdagene faldt i sidste halvdel af ringmærkningsæsonen. Således blev tallene lave for de arter, der har deres hovedgennemtrækstid i august, mens der for mange af de typiske september-oktober-arter var tale om de højeste eller næsthøjeste sæsontotaler hidtil.

De mest talrige arter blev Fuglekonge 576 (rekord), Rødhals 297, Gransanger 258, Løvsanger 241, Rørsanger 210, Gærdesmutte 204 (rekord), Munk 156 (rekord) og Tornsanger 152.

Der blev i alt mærket 49 forskellige arter (55 sidste år) med en ung Høgesanger 23/8 som den klart sjældneste. Af andre usædvanlige fangster kan nævnes Gråand 1, Tårnfalk 1, Vendehals 2, Græshoppesanger 3, Skægmejse 3 og Pungmejse 2. Se i øvrigt tabellen med en oversigt over samtlige mærkede fugle pr. måned.

Til sidst en tak til alle de fynske ornitologer, der i løbet af sæsonen kikkede forbi og så hvordan vi arbejdede. Keldsnor Fuglestation er altid åben for besøgende.

Mærkningerne blev udført af Jan Holm Jensen, Ole Tønder, Hans Rytter, Jacob Sterup og Erhardt Ecklon.

*Ung Rødrygget Tornskade, Keldsnor Fuglestation august 2006.
Foto: Jacob Sterup*

Aflæsninger

Der blev i år aflæst to fugle med fremmed ring – en Jernspurv fra Sverige (10. oktober) og en Gransanger fra Norge (14. oktober). Mærkningsdata er endnu ikke modtaget for disse. Af lokale fugle mærket på stedet i tidligere sæsoner blev der blot aflæst 6. Den ældste var en Musvit mærket i 2002 og aflæst for tredje år i træk, mens de resterende 5 fugle (Solsort (2), Jernspurv, Munk og Gulspurv) alle var mærket i 2004.

Genmeldinger

I løbet af det sidste års tid er der indkommet 12 genmeldinger af stationens fugle. Mest interessant er en genmelding af en af stationens til dato kun 7 ringmærkede Pungmejser – den blev genfanget i det vestlige Frankrig efter at have trukket 1311 km mod

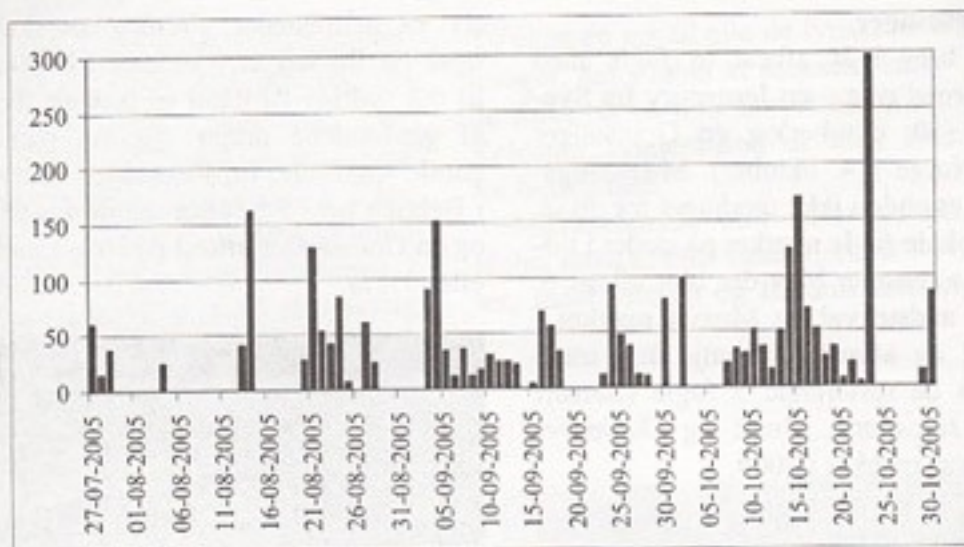
SV på to måneder. Fremhæves skal også en Rørsanger, der trak 517 km til det sydlige Holland på 3 dage. To af genfundene drejer sig om pænt gamle småfugle. En Rørsanger aflæst i Belgien hele 5 år efter mærkningen, og en Gransanger aflæst på Helgoland efter 3½ år.

Skægmeise. Foto: Jacob Sterup.

Art	Mærket	Genfundsdato og -sted
Rødhals	9/10-04	29/12-04 Ochten, Gelderland, Holland (fundet død)
Rødhals	9/10-04	19/1-05 Gemünden, Koblenz, Tyskland (fundet død)
Solsort	17/10-05	9/11-05 Vlieland, Holland (aflæst)
Rørsanger	19/8-98	25/8-03 Willebroek, Antwerpen, Belgien (aflæst)
Rørsanger	10/8-04	23/8-04 Wetteren, Oost-Vlaanderen, Belgien (aflæst)
Rørsanger	3/9-04	6/9-04 Budel/Dorplein, Noord-Brabant, Holland (aflæst)
Rørsanger	7/9-05	ca. 11/9-05 (±3 dage) Oldenburg, Tyskland (vinduesdræbt)
Munk	5/8-03	14/5-05 Egens, Rønde, Djursland, Danmark (aflæst)
Gransanger	22/9-01	1/4-05 Helgoland, Tyskland (aflæst)
Løvsanger	28/7-04	15/5-05 Ristinge Strand, Langeland, Danmark (vinduesdræbt)
Pungmeise	29/8-04	1/11-04 St-Seurin-d'Uzet, Charente-Maritime, Frankrig (aflæst)
Dompap	10/9-04	6/1-05 Bagenkop, Langeland, Danmark (fundet død)

Genfundne fugle fra ringmærket på Keldsnor Fuglestation.

Antal mærkede fugle pr. dag ved Keldsnor, efteråret 2005 (27/7-30/10).

Ringmærkede fugle fordelt på arter

	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Total
Gråand			1		1
Spurvehøg			1		1
Tårnfalk		1			1
Vendehals		2			2
Skovpiber		1	2		3
Engpiber				1	1
Gærdesmutte	1	2	39	162	204
Jernspurv	1	12	45	73	131
Rødhals	1		124	172	297
Nattergal		4			4
Rødstjert		3	21		24
Bynkefugl		1	2		3
Solsort		1	4	10	15
Sangdrossel		1	7	27	35
Vindrossel				6	6
Græshoppesanger			3		3
Sivsanger		2	8	2	12

	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Total
Kærsanger	9	68	28		105
Rørsanger	15	111	79	5	210
Gulbug	17	64	9		90
Høgesanger		1			1
Gærdesanger	9	40	28		77
Tornsanger	17	88	46	1	152
Havesanger	2	36	18		56
Munk	5	22	100	29	156
Gransanger	3	4	149	102	258
Løvsanger	7	127	107		241
Fuglekonge			14	562	576
Grå Fluesnapper			4		4
Broget Fluesnapper		15	7		22
Skægmejse				3	3
Halemejse			1	10	11
Blåmejse	2	3	24	35	64
Musvit	8	11	6	15	40
Træløber				2	2
Korttået Træløber		1	2		3
Pungmejse			2		2
Rødr. Tornskade		1	1		2
Gråspurv	1	3			4
Skovspurv	12	4		1	17
Bogfinke				4	4
Kvækerfinke				1	1
Stillits	1			1	2
Grønsisken			4	3	7
Lille Gråsisken				2	2
Nordlig Gråsisken				5	5
Dompap	2			2	4
Gulspurv	4	1		2	7
Rørspurv	2	24	20	11	57
Total	119	654	906	1249	2928

Mærkningsstatistik

	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Total
Mærkningsdage	3	11	21	19	54
Fugle pr. dag	39,7	59,5	43,1	65,7	54,2
Netmetertimer (NMT)	1130	8837	11337	9441	30745
Fugle pr. NMT	0,105	0,074	0,080	0,132	0,095

Forklaring: Netmeter er længden af nettene i meter. Hver time én meter net har været åbent regnes som én netmetertime. Totalt fanger man altså 0,1 fugl (0,095 rundet op til 0,1) pr netmetertime, eller sagt på anden vis: Man skal have i gennemsnit have 10 meter net åbent i én time for at fange én fugl.

Vendehals. Keldsnor Fuglestation, august 2006. Foto: Jacob Sterup.

Fra felten

Af Martin Søgaard Nielsen

Denne udgave af "Fra felten" dækker perioden 10. februar – 6. juni. Maj begyndte med masser af varme og SØ-vind, hvilket bl.a. resulterede i 2 Rødryggede Svaler. Herefter overtog lavtrykssystemerne med tilhørende kulde og blæst fra vest og nordvest hvilket nok medførte at arter som eks. Pirol næsten udeblev.

- Periodens "hårde" observationer -

<i>Kongeørn</i>	Fyns Hoved 15/4
<i>Sydlig Nattergal</i>	Hornø Næs 20/4
<i>Sort Stork</i>	Fredmosen 23/4
<i>Sølvhejre</i>	Henninge Nor 4-5/5
	Snaremose Sø 7-9/5
<i>Rødrygget Svale</i>	Enebærøde 4/5 (3. fund)
	Fyns Hoved 6/5 (4. fund)
<i>Sorthovedet Måge</i>	Fiskeholm 12!!! Individider

Sortstrubet Lom

18/4 42, 19/4 34, 27/4 94 SØ Sønderhjørne (PDP).

Nordisk Lappedykker

7/3 1 R Fyns Hoved (SG). 2/5 1 Nakkebølle Inddæmning (NBJ, LIS).

Sule

4/4-26/5 70, heraf ny fynsrekord: 10/4 **28** Fyns Hoved (EVK m.fl.). Fynsrekorden holdt dog ikke længe idet den blev slået flere gange: 14/4 hvor **54!!!** V(alle ad), 18/4 29(28ad, 1 3k) V Flyvesandet (SG). I alt for i perioden 13/4-26/5 108 Flyvesandet.

Silkehejre

11/5 1 Drejø (MLJ). 17/5 1 Jersore (JEB). 2-3/6 1 Snaremose Sø (CLD m.fl.). 5/6 1 Tryggelev Nor (KNM).

Sølvhejre

4-5/5 1 Henninge Nor, 7-9/5 1 Snaremose Sø (OHG). 9/5 1 NØ Brændegård Sø (EDA).

Sort Stork

23/4 1 ad S Fredmosen (Frits Thomsen).

Hvid Stork

12/5 5 V Thurø By (Arne Larsen). 13/5 5 R Husby Sø (via MSN).

Skkestork

2/5 1 Orestrand (Jens H. C.). 5/5 1 2k, 1 31/5, 3 1/6 Vigelsø (KDJ, OBO). 6/5 1 S Fyns Hoved (THH). 9/5 1 SØ Enebærøde (THH, HMH). 12/5 1 Ølund (DMZ). 13/5 2 Drejø (EEE). 17/5 1 Firtalsstrand (SEK). 27/5 1 Husby Strand (MMJ). 28/5 3 Lyø (GJØ, FLB, LIS). 5/6 2 2k Illum Ø (PRA, LAH), 1 2k Bågå (PRA, LAH).

Bramgås

11/5 24.000 NØ Dovnsklint (THH).

Nilgås

11/5 1 Brahetrolleborg Slotssø (GJØ).

Blåvinget And x Skeand

7/5 1 Nørreballe Nor (NBJ, LIS), 9/5 1 Tryggelev Nor (MMJ, SG).

Rødhovedet And

16-18/4 1 ad han Salme/Tryggelev Nor (ESE m.fl.). 11-14/5 1 han + 1 hun Hvidkilde Sø (EDA m.fl.).

Troldand x Taffeland

16-20/2 1 han Vejlen (HKN). 10/4 1 Klæsø (ABK).

Sort Glente

3/5 1 ad Ø Rudkøbing (OHG). 4/5 1 NØ Bregner Bugt (ELM), 1 R Tryggelev (KDJ, FIE). 7/5 1 ad SØ Fyns Hoved (OTØ m.fl.). 3/6 1 NV Tarup Grusgrave (MAT).

Kongeørn

Første fund siden 2003: 15/4 1 2k R og senere N Vågebakken/Fyns Hoved (AAW m.fl.).

Vagtel

5/5 1 Skovsgaard (MLJ). 30/5 1 Hillerup (OHS).

Trane

28/3-9/5 49 fugle fordelt på 9 forskellige observationer.

Kærløber

25/5 1, 26/5 3 (forårsfund er sjældne i amtet og 3 på en gang er ej heller almindeligt) Nr. Nærá Strand (THH, BEC).

Enkeltbekkasin

11/3 1 Lyø (RBZ). 24/3 2 Vejlen (CLD). 2+17/4 1 Monnet (PVR).

Odinshane

14-15/5 1 Firtalsstrand (RYT, EEE). 23-26/5 1 Ølundgård (THH m.fl.).

Almindelig Kjøve

15/4 1 NØ Hov (EDA). 28/4 1 ad R, 2/5 1 SØ Sønderhjørne (PDP, NBJ).

Sorthovedet Måge

Et helt vanvittigt forår for arten idet mindst **12!!!!** forskellige fugle er set på en og samme lokalitet! Fiskeholm. Uden sammenligning Danmarksrekord. Aldersfordelingen er: ad: 8, 3k: 3 og 2k: 1. Fuglene er oftest først ankommet til øen om aftenen, hvorfor

de formodes fouragere på marker om dagen.

Udover ovenstående er følgende fugle set: 23/3 1 ad Rosengårdcentret (THH, BEC). 14/4 4 ad Vigelsø (THH). 31/5 2 ad YF Svendborg (EEE). 5/6 2 ad Øhavet (OHG).

Kaspisk Måge

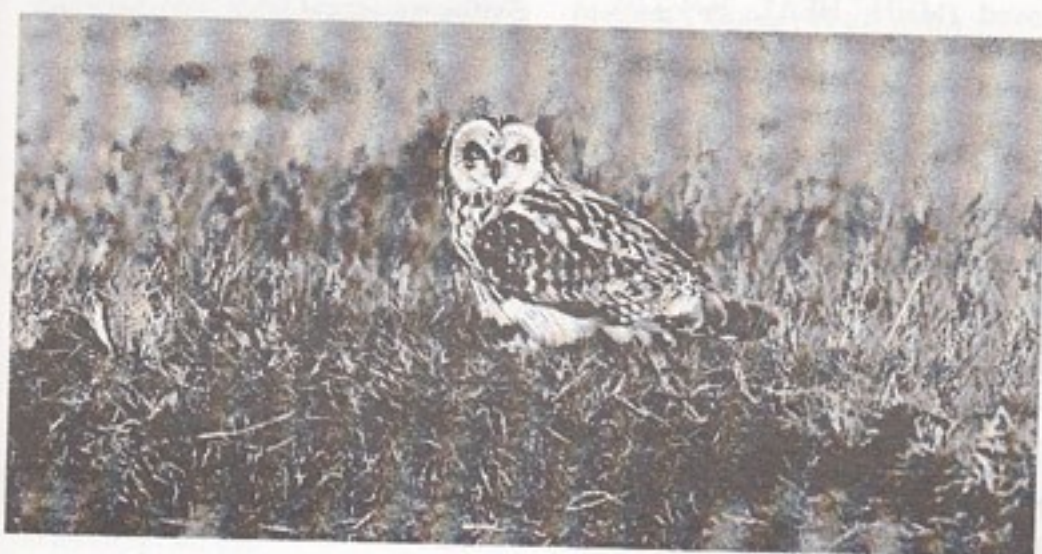
27/2 1 2k Stige Ø (SG). 12/3 1 2k Eventyrhaven, Odense (THH).

Ride

26/5 1 ad NV Fyns Hoved (SG).

Sorterne

4/5 4, 6/5 5, 7/5 2, 8/5 6, 9/5 4, 4-5/6 1 Nørreballe Nor (KDJ, FIE m.fl.). 7/5 3 Tryggelev Nor (MET m.fl.). 9/5 1, 22/5 3 Brændegård Sø (EDA). 1/6 1 Sundet (PDP). 2-3/6 1 Siø (CLD, RYT).

Mosehornugle. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

	februar	marts	april	maj
Monnet	10	8	2	
Helnæs Made	7	5	6	
Fogense Enge	2	3		
Flyvesandet	1		1	
Bøjden Nor	1	1		
Stego Mølle	3	4	2	
Vårø Isvej, Tåsinge		4		
Nr. Nærrå Strand				2

Fordelingen af vinterens Mosehornugler.

Mosehornugle

Der er set helt utrolig mange i sensvinteren/foråret. Følgende tabel angiver maximum for lokaliteter med flere fugle/observationer.

Sidste fugl var meget sent på den: 5/6 1 Stoense Havn (AØÅ).

Vendehals

20-22/4 1 Knudshoved (KUH). 25/4 1 Fruens Bøge (AAW). 25-26/4 1 Fyns Hoved (MHH, HEA). 26/4-22/5 1 Mullerup Skov (TMØ). 6/5 2 Fyns Hoved (THH, KHL). 10/5 1 Fyns Hoved (HEA). 14/5 1 Gulstav (NBJ, LIS).

Grønspætte

På følgende lokaliteter er arten hørt/set: Svanninge Bakker 21, Kongebroskoven 1, Horne Lillemark 1, Østergård, Munkebo 1, Hindsgavl 1, Enemærket 1, Blommenslyst golfbane 1, Sudemadeskoven, Thurø 1.

Hedelærke

19/3-23/4 57 trækkende fugle, heraf en stor observation: 28/3 33 V Flyvesandet (MMJ).

Bjerglærke

Fuglene på Monnet sås frem til 12/3. 28/2 1 R Kosterlev (SG). 11/4 1 N Keldsnor (ABK).

Rødrygget Svale

Hele 2 fugle i år og amtets kun 3. og 4. fund!!! 4/5 1 SØ Enebærodde (THH, BAN). 6/5 1 NV Fyns Hoved (KHL).

Rødstrubet Piber

5/5 1 Ø Enebærodde (SG, BAN). 13-14/5 2 R, den ene syngende! Jersore (THH m.fl.).

Bjergpiber

11/4 1 Keldsnor (ESE,TOE). Så sene forårsfund er ret usædvanlige.

Sorttrygget Hvid Vipstjert

3/5 1 Faaborg (PVR).

Sydlig Nattergal

20/4 1 SY Horne Næs (PDP).

Blåhals sp.

6/5 1 hun, 1? samme Fyns Hoved (THH, KHL). 17/5 1 Flyvesandet (SG). Fuglene formodes at være af den nordlige race, men vides ikke da intet står angivet i databasen. Ved observationer af Blåhals er det ønskværdigt om køn og om muligt race angives, når observationen indtastes.

Sortstrubet Bynkefugl

31/3 1 han Måle Strand (RYT). 10/4 1 han Fyns Hoved (HEA, MMJ).

*Sortstrubet Bynkefugl, Fyns Hoved.
Foto: Michael Mosebo Jensen.*

*Sortstrubet Bynkefugl, Fyns Hoved.
Foto: Michael Mosebo Jensen.*

Ringdrossel

8/4-9/5 39-46 fugle set.

Misteldrossel

28/3 **541!!!** NV Horseklint (SG, THH) er ny amtsrekord, 94 V Flyvesandet samme dag (MMJ).

Græshoppesanger

17 syngende fugle i perioden 23/4-5/6.

Flodsanger

21-27/5 1 Tryggelev Nor (Ulrik Andersen m.fl.).

Sivsanger

14 fugle hørt/set i perioden 30/4-2/6.

Savisanger

1-17/5 1 Fredmosen (OHG m.fl.).

Rødtoppet Fuglekonge

14+24/4 1 Gulstav (EEE m.fl.).

Pirol

Et meget tyndt år for arten, hvilket nok skyldes vejret jf. indledningen. Eneste observation: 15-17/5 2 han + 1 hun Æbelø (JEB).

Gulirisk

13/5 1 Gulstavgård (AMC).

Karmindompap

Kun meget få observationer i år. 20/5 2, 3/6 1 SY Gulstav (EEE, ELM). 24/5 1 SY Enebærodde (SG, THH). 5/6 1 SY Løkkeby Enge (OHG).

Laplandsværling

3/3 1 OF Monnet (RYT).

Periodens måske hårdeste observation

Vi præsenterer den som en gættefugl. Den 29. april besøgte han fugletårnet på Ølundgård og stødte tilsyneladende på en fugl, som han ikke havde set før. Bagst i bogen havde han lavet to skitser af fuglen – henholdsvis flyvende og stående – ledsaget af spørgsmålet "hvad er det for en fugl?". Som hjælp kan det oplyses, at det vil være en ny art for amtet og 3. observation i DK.

April 29th 2006

wat is this bird?

S. Butke, Belgaria

Fra notesbogen fra fugletårnet på Ølundgård.

Punkttællinger

Et af de vigtigste indsatsområder i fuglebeskyttelsesarbejdet er registrering af bestandene og ændringer i disse. En stor del af vor viden om dette stammer fra DOF's punkttællingsprogram, der har løbet i over 30 år. Man vælger en rute, gerne hvor man normalt færdes, på denne vælges 20 punkter. Fra disse registreres alle fuglearter, som man ser eller hører inden-

for 5 minutter. Sidste år blev der talt på 374 ruter. Punkttællingsprogrammet retter sig primært mod almindelige arter.

Næste sæson vil DOF gerne have endnu flere punkttællere, så hvis du er interesseret i at deltage i arbejdet kan du læse mere om programmet, tilmelding og rapportering på www.dof.dk

Rødryggede Svaler

Rødrygget svale yngler i Middelhavsområdet. Hvert forår ses – især i forbindelse med østenvind – en lille håndfuld fugle på træk, ofte ved Stevns, Gilbjerg eller Skagen. I år fik Fyn besøg af hele to.

En klynkers beretning

Rødrygget Svale på Enebærodde den 4. maj 2006

Enebærodde den 4. maj. Anden dag med østenvind og varme. En klassisk dag til trækobservation på odden, man går forbi Charlottenlundskoven ved det sidste sommerhus, fortsætter en halv kilometer ud til det første krat, hvor man kan stå i læ og se fuglene trække ud langs odden. Især når der er lidt gang i vinden kommer småfuglene lavt forbi, svalerne kommer strygende lavt over engen eller stien. Jeg skulle først møde på arbejde klokken 10.20, hvor et hold kommende studenter skulle have det sidste indspark om integralregningens mysterier. Det lå lige for at starte dagen på odden, så 6.00 stod jeg parat. Der var et jævnt ræk af småfugle, fortrinsvis svaler, Skovpi-bere og Gule Vipstjerter plus et par tidlige Mursejlere. Ind i mellem var der tid til at kigge på de rastende vadefugle, blandt andet Lille Kobbersneppe og Strandhjejle. Efter et par timer dukkede Bjarne Andersen (BAN) op og lidt efter Tim Hesselballe Hansen. Som sædvanligt blev der kastet store planer i æteren, f.eks. Steppehøg og Rødrygget Svale. Ingen tvivl om, at hvis sidstnævnte skulle dukke op, så ville den komme nær-

mest mellem benene på én, hvis den fulgte de andre svalers mønstre. Da jeg – tvunget af omstændighederne – måtte drage bort ved kvart i titiden, havde vi fået snakket hinanden hen til, at det ville være nærmest usandsynligt, at den røde svale skulle udeblive. På vej til arbejde fik jeg dog mindet mig selv om, at det ikke er altid, at de fugle vi drømmer om, rent faktisk kommer – der er en grund til, at det er svært at få 400 DK-arter. Med ro i sindet gik jeg i gang med at viderebringe den matematiske skat – men ak: klokken 12.35 havde jeg en triumferende Tim i telefonen, og jeg kunne kort efter læse på hjemmesiden: **Rødrygget Svale 1 SØ (Trk langs odden mod vinden med 1 landsvale + 1 bysvale kl. 12.43) [THH, BAN].**

Jeg må håbe på mere held næste år. –

Søren Gjaldbæk

En finders beretning

Rødrygget Svale på Fyns Hoved, lørdag den 6. maj 2006

Klokken lidt i to cyklede jeg fra vores sommerhus ud til Fyns Hoved og gik ind på Sydengen – den første mark til højre, når man kommer ud på Fyns Hoved – for at kigge efter Blåhals. Jeg satte mig på betonblokken ved søen og var heldig at se både Vende-hals og Blåhals. Der var masser

af Løvsanger og Broget Fluesnapper, der fløj omkring, så det var ganske hyggeligt. Jeg ser to "Landsvaler" bag ved mig, sætter håndkikkert på og tænker "det er da en Rødrygget". Og så bliver jeg meget vågen og tænker "TJEK det". Den er god nok; tydelig rødlig overgump og lange halefjer, så ikke en Bysvale. Så tænker jeg "sorte strømpebukser" og kan se, at undergumpen er sort, ingen hvide pletter. I mens er fuglene på vej hurtigt NV over buskadset. Hjertet banker, og jeg tænker "de må ikke forsvinde; øv hvorfor er jeg alene?". Fanger svalen i teleskop, men vinklen er forkert til at se noget og svalerne er væk bag bakkekammen. Jeg noterer tiden – 15.25 – og slår op i Fugle i Felten og konstaterer, at jeg ikke fik set det røde nakkeband, som der står, man kan se, når fuglen er tæt på. Alt i alt så jeg vel svalen i et lille halvt minut, det gik stærkt. Jeg konkluderede overfor

mig selv, at jeg ikke var i tvivl om, at den var god nok og tænkte igen, at det var "øv" at være alene. Fik skrevet en SMS til Mogens Ribo, der var ude i kajak for at fange hornfisk (de smagte i øvrigt godt på grillen om aftenen). Jeg overvejede også, om jeg skulle sende en SMS til Tim Hesselballe Hansen, der havde været heroppe om morgenen, men blev enig med mig selv om, at "fuglen var fløjet". Gik over til Digesvalekolonien på vestsiden, Mogens havde ringet og sagt tillykke, og at der var mange svaler derovre at se fra kajakken. Jeg stod og tjekkede de få landsvaler, der kom forbi indtil klokken 16.35. Et par med teleskop kom forbi og de havde desværre ikke lige set en Rødrygget...

Jeg var glad for, at vi så sent som sidste sommer var på Samos, hvor vi også så Rødrygget svale, så at det ikke var første gang, jeg stod overfor sådan en! - Kirsten Halkjær Lund.

Rovfuglekursus

- et samarbejde mellem Tarup-Davinde I/S og DOF-FYN
v/Formand for DOF-FYN Flemming Byskov.

Afholdes 4 torsdage i august: 3. - 10. - 17. - 24., 2006

Teoriundervisning: kl. 19.00 - 22.00 på
Naturskolen Åløkkestedet, Hudevad Byvej 20, Hudevad, 5792 Årslev

Kurset målrettes feltbestemmelse af Europas rovfugle. Kurserne er målrettet begyndere og erfarne. I fortsættelse af kurset arrangerer DOF-FYN 3 ture til Bulgarien. Her ser vi på rovfuglene i felten, sædvanligvis ser vi her 25 - 30 forskellige rovfuglearter.

Medbring selv: Kaffe/the og kage.

Betingelser for deltagelse:

Kurserne er gratis. Begrænset deltagerantal max. 25, efter først til mølle princippet. Man melder sig for alle 4 aftener.

Turene til Bulgarien arrangeres i september 2007 med mulighed for 1 eller 2 uger ophold i perioden 15. - 29. september (15.-22 eller 22.-29. eller 15.-29.)
Pris: 5.000 kr. - 5.500 kr.

Turdeltagerne får fortrinsret til kurset. DOF medlemskab er en betingelse for deltagelse i Bulgarien rejserne.

Yderligere oplysninger og tilmelding til: Kursusleder Flemming Byskov tlf.: 61 30 24 81 eller Jane Vestergaard tlf.: 65 97 31 20 (9.00 - 13.00) eller på jve@odense.dk

P.t. er der 18 tilmeldte.

EKSTRA

Tur til Polen. Flemming Byskov og Niels Riis arrangerer en tur til Bielowichia-skoven i Polen fra den 26. maj til den 2. juni 2007, hvor man blandt andet kan se Sort Stork, Lille Skrigeørn og Hvidvinget Terne. Se nærmere i næste nummer eller kontakt Flemming Byskov på 61 30 24 81.

JUBILÆUMSFEST

Som bekendt fylder DOF 100 år og i den anledning er der jubilæumsfest. Vi udvider med en heldagstur til København:

DOF FYN JUBILÆUMSTUR TIL FUGLENES HUS, NATURBUTIKKEN, KONGELUNDEN OG JUBILÆUMSFESTEN.

Lørdag den 14. oktober 2006

Program:

08:00 Afgang fra Dalum Papirfabrik

10:00 Rundvisning i Fuglenes Hus og Naturbutikken

12:00 Afgang til Kongelunden. Medbragt frokost fortæres. Fugletur rundt i Kongelunden. Småfugle og rovfugletræk.

17:00 Omklædning i skoven

18:00 Jubilæumsfesten. Velkomst i hal D (Strandgade)

Se invitation og festprogram:

<http://erhardt.ecklon.person.emu.dk/downloadDFW/invjubfest.pdf>
eller i medlemsbladene.

Husk selv at tilmelde dig til festen!

02:30 Afgang fra Jubilæumsfesten

04:30 Forventet ankomst til Dalum Papirfabrik.

DOF Fyn giver 1 gratis bus efter først til mølle princippet. Hurtig tilmelding tilrådes...

Yderligere oplysninger og tilmelding til DOF Fyn program til Turleder Flemming Byskov på tlf.: 61 30 24 81

Turrappporter

Bøjden Nor

Per Baks tur den 26. februar til Bøjden Nor startede i fugletårnet, senere gik man ud på strandengen nord for færgelejet. Trods den hårde vinter vidnede Engpibere og Sanglærker om forårets snarlige komme. Noret var

isfrit, så man kunne glæde sig over de mange dykænder – Hvinand, Troldand, Taffeland – og ikke mindst 5000 Bjergænder. Som sædvanligt var der også lidt indslag af svømmeænder, bl.a. Krikand og Pibeand.

Bjergænder letter fra Bøjden Nor. Det står enhver frit for at kontrollere, at der er 5000. Foto: Bent Staugård.

Monnet

Poul Rasmussen var den 12. marts turleder på den sædvanlige "farvel-

tur" inden Monnet lukker af hensyn til ynglefuglene. Tolv personer m/k

benyttede sig af lejligheden. Man gik ud til Vårø Knude og retur, med diverse afstikkere ind over strandengen. Her måtte de af deltagerne, der vise- ligt havde taget gummistøvler på, bi- stå knapt så fornuftigt ekviperede led- sagerne med at komme over de mange

vandfyldte render. To brune Kærhøge og to Fjeldvåger fouragerede over ter- rænet. Særlig glæde havde man over en Mosehornugle, der sad til beskuel- se i toppen af en tue. Af småfugle var der Bjergirisk, Sanglærke, Engpiber og en enkelt Snespurv.

Nakkebølle Inddæmning

Seks turdeltagere – halvdelen jyder – mødte en halvt isbelagt inddæmning, da turleder Niels Bomholt bød vel- kommen ved rensningsanlægget på en kold 19. marts. Der var dog stadig åbent vand nok til mange dykænder og en stor forekomst af Lille Skalle-

sluger – 123 blev det til. Også lappe- dykkerne var ved at indfinde sig – lille, gråstrubet og stor – den sorthal- sede var endnu ikke ankommet. 58 Sangsvaner og 4 Blisgæs blev det og- så til. Turen sluttede med et smut rundt i skoven.

Vandretur på Lyø 14. april 2006

Af Børge Rasmussen

Efter en mindre udsættelse skulle det så være. På en fin Langfredag med skøt vejr om end det blæste en del, mødtes 8 ormitter med Niels Bomholt ved færgelejet til Lyøfærgen. En frisk sejltur med de første fugle om bag- bord. Toppet Lappedykker, Knorte- gæs og Toppet Skallesluger røg på bogen meget hurtigt og snart efter fulgte Krikænder, Blishøns, Strand- skade, Klyde og Havterne. En herlig start, der selvfølgelig straks satte hu- mør i flokken af Humus Sapiens. Men det var nu lidt koldt om næsen, der på soldækket. Straks lød også små kommentarer og stikord til turlederen, om hvornår mon restauranten åbnede,

og om der nu var bestilt morgen com- plet til alle? – men ak, som sædvanlig måtte vi "nøjes" med det, vi selv hav- de bragt med, og det var jo heller ikke så ilde.

Så blev det tid for landgang på Lyø, ind ad molen, rundt om huset og et lille hvil, for at finde det rette spor, alt imens 1 genganger yderligere 9 arter røg på bogen. Stedet for Tram- pestiens begyndelse blev fundet både i turlederens hukommelse så vel som i terræn.

Kongens Made passeres og 3 gen- gangere og 2 nye arter kom i bogen. Så nåede vi til Revkrog og minsand- ten om ikke vi her fik 10 nye arter,

hvoraf 150 Hjejler, 9 stor Regnspove samt 13 Splitterner var "hittene".

Ude fra spidsen af Revet kunne høres en spændende samtale mellem mange gæs. Med list og snilde, kom vi op på græsbanken, hvorfra vi fik et flot kig ned over terrænet. 290 Knortegæs lå bogstaveligt for vore fødder. 11 arter i alt heraf 1 Lille Præstekrave samt 2 Tornirisk som "hittene".

Turen fortsatte tilbage af mark- og asfaltvej til byen, hvor vi i skolegården bænkedede os og indtog den medbragte mad og drikke. 1 Tårnfalk og 3 Tyrkerduer var højdepunkterne.

Videre syd ud af byen gik det, og snart efter lå hyggelig og smal snoet vej foran os. Vejen førte ned i dalen til Elmekilde. Mosen var godt fyldt med fugle af mange slags. Topnummeret må så absolut blive de 2 Rørhøge hun samt 1 Rørhøg han, der på det nærmeste holdt flyveopvisning for os på den modsatte dalbanke. Det var svært at løsrive sig fra så flot et skue, der endvidere blev krydret med sang fra Korttået Træløber samt OF af flere Stillits.

Atter videre fremad, og Bjerget blev besteget og så gik det nedad mod Østersjø'en. Flere arter af andefugle blev det til og også nogle svømmefugle samt klyder og krager. Men lige pludselig ville turlederen gerne have lov at låne mit skop, hvilket i sig selv jo er en stor ære ikke mindst taget i betragtning af turlederen er årets DOF-fyn'er. Men fra turens start havde der fra selv samme person lydt noget i retning af, om jeg regnede

med at få brug for et skop på Lyø? Men det tager man sig jo ikke af, for har man bare én gang stået og manglet sit skop til et spændende kik, så slæber man det gerne med på mange kilometre, for blot ikke at komme i den situation igen. Men mest interessant af alt er, at når turleder Niels B skal have noget kikket ud, ja så må det altså være noget meget interessant! Og hvad var det så, der havde vakt interesse? Jo minsandten om ikke der lå en Rustand og plaskede rundt der nede i det lille vandhul! Der blev kikket, telefonisk blev enden ekspert indført i opdagelsen og der blev talt om for og imod at melde fundet ud på dof-call. Hvad skulle det egentlig hjælpe, der gik ikke flere færger til Lyø den dag, så det blev opgivet. Vi nærmer os færgen, og kikker ud på Lyø Sand. Her var 6 arter repræsenteret med Skcand, Sortand og gråstrubet Lappedykker som højdepunkterne.

Lidt længere fremme er det området "Det ny land" der breder sig ud for vore efterhånden trætte ben og fødder. 10 arter uden koryfæer, men et flor skue her i eftermiddagssolen. Vi vender ryggen til "Det ny Land" og skuer ud over Hængemosen. Atter bliver det til 10 arter med både Havterner og Splitterne, Lille Præstekrave og Klyder. En dejlig afslutning på endnu en god DOF-Fyn tur, Så jeg kan kun gentage, hvad jeg tidligere har skrevet:

Tak for endnu engang en dejlig tur afviklet i et dejligt samvær med godt

humør i fuglevenners gode lag, hvor alt jo afhænger af hvad øjne ser og ører hører – og så lige hvad hjernen

husker fra bøger, tidligere ture og fuglestemmerkurser m.v.

Kærlig hilsen fra Børge

Sundet Faaborg

Kun tre deltagere på en forårstur den 23. april rundt om Sundet fik nogle fantastiske oplevelser af de Sorthalsede Lappedykkere. Jeg havde dagen før talt over 50 voksne fugle, og ud over at være mange udmærkede de fleste sig ved at ligge ganske få meter fra bredden, hvor de var helt upåvirkede af menneskelig færdsel. (se evt. Gunnar Knudsens billeder på www.turdussound.dk). Tre andre lap-

pedykkerarter – gråstrubet, toppet og lille - var ligeledes på plads.

Et par fine Knarænder, Skeænder, en helt tæt på Rørhøg, svaler, de første Løvsangeres sang og mange af de andre mere eller mindre almindelige fugle omkring ferskvand gjorde turen til en helt god oplevelse. Selv en syngende Husrødstjert, som sad på en lysmast ved veteranjernbanens anlæg, kunne vi skrive på listen.

Lars Bonne Rasmussen.

Fyns Hoved

Søndag den 7/5 kl. 6-11.

Dette er nok den mest overkommelige tur jeg har ledet for DOF-Fyn. Kun 1 havde tilmeldt sig.

Vi kørte mod Sømærket for at se om flere eventuelt ville møde frem, men nej. Turen gik derefter straks til selve hovedet, hvor der dagen forinden både var set Suler, Skestork, Vende-halse og Blåhals. Desværre var de fløjet videre, men i stedet så vi blandt andet over 50 Broget Fluesnappere, over 75 Løvsangere og over 30 Rødstjerte. Krattene var særdeles

levende, småfugle fløj ud og ind fra hver en lille gren. Turen ud på nordspidsen gav 3 Tejster og 1 Ringdrossel hun. Tilbage til krattene sås 4 Bynkefugle, 1 Sjagger og 1 Rørhøg hun. Mens vi forgæves ventede på Blåhalsen trak 1 Sort Glente hen over hovedet på os mod SØ.

En hyggelig tur på 5 timer med tid til grundig kratlusk; solskin og mild østlig vind mindede os om, at foråret virkelig var ankommet. Ole Tønder.

Syltemade Å

Trods en blæsende aften havde en halv snes personer fundet vej til denne traditionsrige tur den 23. maj, der som sædvanligt blev ledet af Niels Bomholt. Trods blæst var der læ i ådalen, og man kunne fint høre de mange sangere: Tornsanger, Gærdesanger, Munk, Havesanger, Løvsan-

ger, Gransanger og Gulbug. Dertil to Nattergale og fem Kærsangere. 3-4 Gøge fløj rundt – blandt andet en brun, der jo nok har pønsat på at finde en egnet rede. Turen sluttede med to flokke på i alt 350 Knortegæs på vej til Sibirien.

Ture Fyn

Weekendtur til Møn

Lørdag 19. - søndag 20. august

Tilmelding til turledere Niels Bomholt og Birte Sørensen på 65 92 09 12, hvorved der oplyses detaljer om pris, mødetid og -sted. Vi ved ikke så meget om detaljerne endnu, men Møn er absolut et spændende bekendtskab, hvor alt kan ske – både hvad angår rastende og trækkende fugle.

Sydlangeland

Søndag 3. september.

Mødested: Dovnsklint kl. 6.00.

Tilmelding til turleder Ole Tønder på 66 11 59 05.

Efter småfugletrækket på klinten, som kan være imponerende af Gule Vipstjerter, svaler og Skovpibere på dette tidspunkt, overtages lufrummet af Hvepsevåger, Røde Glenter og andre rovfugle. Desuden vil der være god mulighed for fremvisning af ringmærkede fugle.

Knudshoved

Søndag 17. september.

Mødested: Knudshoved ved DSB-kursuscenter kl.06.00 eller kl. 10.00. Tilmelding til turleder Eske Mortensen på 40 18 16 28.

Turen foregår i to faser: Én for de morgenduelige med hang til småfugletræk og én for de, der er tilfredse med at følge rovfugletrækket. Man kan dog udmærket få en totalløsning og være med fra start til slut.

Tøsetur til Sydlangeland

Lørdag 7. oktober.

Mødested: P-plads ved Dalum Papirfabrik kl. 8.00.

Tilmelding til turlleder Birte Sørensen på 65 92 09 12 og hør nærmere om vigtige detaljer, som hvor og hvornår der er kaffe og lagkage .....

Flyvesandet

Søndag 8. oktober.

Mødested: P-pladsen i svinget kl. 8.00.

Tilmelding til Niels Larsen på 66 14 49 86. Det vrimler med ænder, Storspover, Hjejler og diverse andre fugle, der trives på Fyns svar på Vadehavet, ligesom der er fin mulighed for rastende småfugle.

Annonce

Martin Søgård Nielsen, der i de senere år har ydet et stort bidrag med udarbejdelsen af årsrapporten, har på grund af familieførelse ikke længere tid til dette. Vi søger interesserede, der vil skrive om udvalgte fuglegrupper til den kommende årsrapport. Arbejdet består i at bearbejde de observationer, som er indkommet på vores hjemmeside og i DOF-basen og skri-

ve en lille oversigt for hver art om store træktal, store rasttal, sene forekomster og for de sjældnere arter om alle forekomster. Man vil få grundig instruktion om arbejdet inden vi begynder. Man vil typisk have et par måneder til arbejdet. Interesserede bedes henvende sig til redaktøren pr. telefon eller e-mail – se side 2 i dette blad.

Små pip

Niels Riis fra Odense er blevet valgt til DOF's hovedbestyrelse og afløser Lenart Pedersen som hovedbestyrelsens kontaktperson til DOF –Fyn.

Flemming Byskov stopper som formand til næste generalforsamling og træder ligeledes ud af DOF-Fyns bestyrelse efter mange års arbejde i denne. Flemming har længe givet udtryk for, at han gerne så nye – og yngre – kræfter deltage i bestyrelsesarbejdet.

Den første april kunne man i Radio Fyn høre Poul Henrik Harritz berette om Lunder, der ynglede i en skrænt i forbindelse med motorvejsbyggeriet ved Ringe. Metroexpress ville ikke lade denne nyhed være forbeholdt fynboer, som det ses i nedenstående klip fra den 4. april.

SØPAPEGØJER YNGLER SYD FOR ODENSE

En ornitologisk sensation udspiller sig i øjeblikket syd for Odense, hvor fire søpapegøjer bygger reder i en kunstig jordvold ved dæmningen til en ny motorvej. Ifølge præsidenten for Danmarks Naturfredningsforening, Poul Henrik Harritz, er det første gang, søpapegøjer er set i Danmark, oplyser DR Fyn.

METROEXPRESS/NA

Til efteråret afholder Tim Hesselballe endnu et fuglekursus under Folkeuniversitetet – hold øje med deres program eller DOF Fyns hjemmeside.

Oversomrende Bramgæs i Fyns Amt giver ifølge Kurt Due Johansen forhåbning om, at vi måske får en ny yngleart i løbet af de næste par år. Bramgåsen yngler på Saltholm med omkring 500 par. Hold øje med gåsen de næste somre. Især de sydfynske øer og Odense Fjord-området må være velegnede lokaliteter.

Gættefuglkonkurrencen på DOF Fyns hjemmeside er nu ovre sin tredje runde. Første runde vandt Klaus Friis fra Århus efter 11 runder, anden runde blev kort – kun Bent Juhler kunne bestemme en flyvende Fiskehejre – og tredje runde blev ret hurtigt til et parløb mellem parret Lilly Sørensen og Niels Bomholt. Sidste billede var en Steppetomskade – en race af Stor Tomskade, der har fået status som selvstændig art. Det vidste fru'en ikke, så hun nøjedes med at gætte på Stor Tomskade. Til lykke til Bent og Niels.

..... Og husk,
fugle skal ses i naturen

Afsender:
Søren Gjaldbæk
Carsten Hauchs Vænge 4
5230 Odense M

B

000

ARC 1094
RDT ECKLON
NG STRANDUEJ 34
UENDBORG

sk
tologisk
ning

gen for fuglebeskyttelse